विष्णुसहस्रनाम

(राजा) रामकुमार-प्रेस, बुकडिपो, लखनऊ

मूल्य |-)

寄贈
昭和46

東京外国語大学
157243
47.3.31
図書館蔵書

नर नारायण अवतार

बि०
यज्ञअवतार
ब्र०
शि०

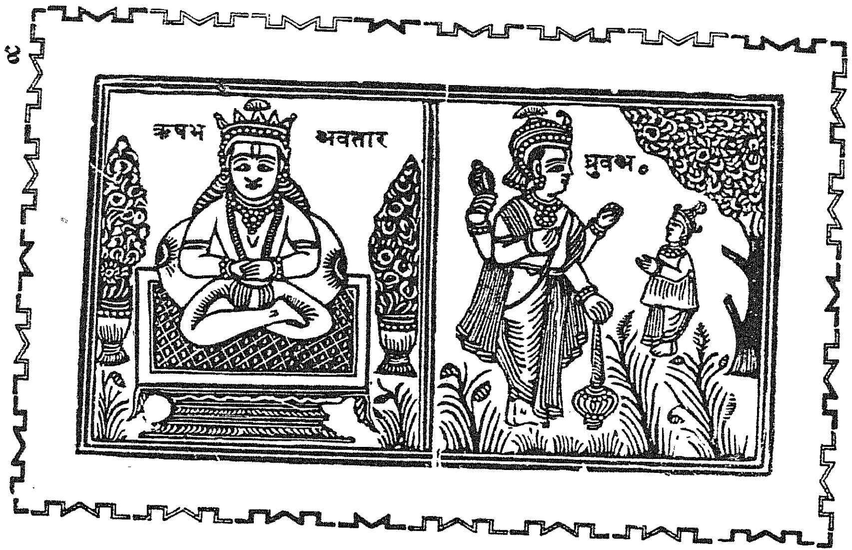
ऋषभ अवतार
ध्रुवभ०

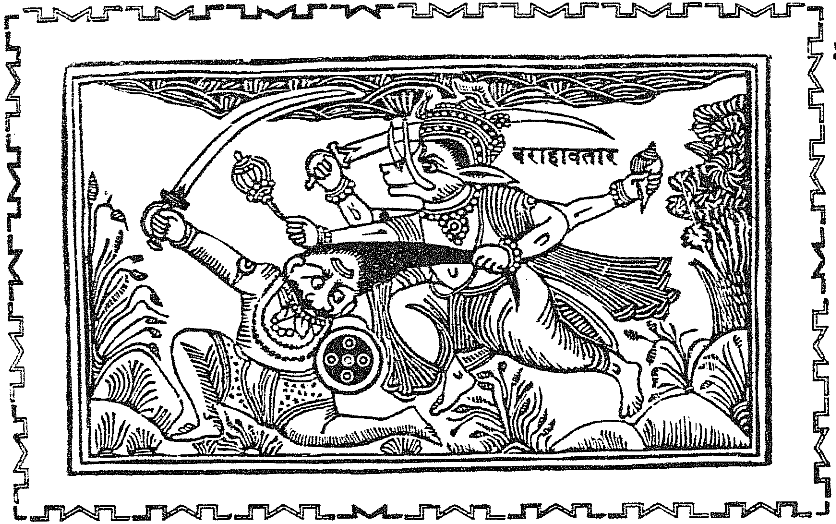
बराहावतार

सनकादिक

हयग्रीव अ०

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मंगलम् ॥ शुक्लाम्बर
धरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भु
जम् ॥ प्रसन्नवदनं ध्यायेत्सर्व
विघ्नोपशान्तये १ नारायणं

नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमम् ॥
देवीं सरस्वतीं चैव ततो जय
मुदीरयेत् २ व्यासं वसिष्ठन-
प्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् ॥
पराशरात्मजं वंदे शुकतातं
तपोनिधिम् ३ व्यासाय विष्णु

रूपाय व्यासरूपाय विष्णवे ॥
नमो वै ब्रह्मविधये वसिष्ठाय
नमो नमः ४ अचतुर्वदनो ब्रह्मा
द्विबाहुरपरो हरिः ॥ अभाल
लोचनः शम्भुर्भगवान् बाद
रायणः ५

अथ विष्णुसहस्रनाम प्रारंभः ।

यस्य स्मरणमात्रेण जन्म
संसारबन्धनात् ॥ विमुच्यते
नमस्तस्मै विष्णवे प्रभवि
ष्णवे १ नमः समस्तभूताना
मादिभूताय भूभृते ॥ अनेक

रूपरूपाय विष्णवे प्रभवि
ष्णवे २ वैशंपायन उवाच ॥
श्रुत्वा धर्मानशेषेण पावनानि
च सर्वशः ॥ युधिष्ठिरः शान्त
नवं पुनरेवाभ्यभाषत ३ युधि
ष्ठिर उवाच॥ किमेकं दैवतं लोके

वि०
६

किं वाप्येकं परायणम् ॥ स्तु-
वन्तः कं कमर्चन्तः प्राप्नुयुर्मा
नवाः शुभम् ४ को धर्मः सर्व
धर्माणां भवतः परमो मतः ॥
किं जपन्मुच्यते जन्तुर्जन्मसं-
सारबन्धनात् ५ भीषम उवाच॥

स० वि०
७

जगत्प्रभुं देवदेवमनन्तं पुरुषो-
त्तमम् ॥ स्तुवन्नामसहस्रेण
पुरुषः सततोत्थितः ६ तमेव
चार्चयन्नित्यं भक्त्या पुरुष-
मव्ययम् ॥ ध्यायन्स्तुवन्नम-
स्यंश्च यजमानस्तमेव च ७

वि० ८ अनादिनिधनं विष्णुं सर्वलोक
महेश्वरम् ॥ लोकाध्यक्षं स्तु
वन्नित्यं सर्वदुःखातिगो भवेत्
८ ब्रह्मण्यं सर्वधर्मज्ञं लोका
नां कीर्तिवर्धनम् ॥ लोकना
थं महद्भूतं सर्वभूतभवोद्भव

वि० ९ म् ९ एष मे सर्वधर्माणां धर्मो स०
ऽधिकतमो मतः॥ यद्भक्त्या पु
ण्डरीकाक्षं स्तवैरर्चेन्नरः सदा
१० परमं यो महत्तेजः परमं
यो महत्तपः॥ परमं यो महद्
ब्रह्म परमं यः परायणम् ११ प ९

मः ॥ ॐउद्भवाय अनामिका
भ्यां नमः॥ ॐक्षोभणाय कनि
ष्ठिकाभ्यां नमः ॥ ॐदेवायकर
तलकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ इतिक
रन्यासः ॥ अथ हृदयादिषडंग
न्यासः॥ सुव्रतः सुमुखः सूक्ष्मः

ज्ञानाय हृदयाय नमः॥ सहस्र
मूर्धा विश्वात्मा ऐश्वर्याय शि
रसेस्वाहा॥सहस्रार्चिः सप्तजि
ह्वः शक्त्यै शिखायै वषट् ॥त्रि
सामा सामगः साम बलाय क
वचाय हुम् ॥ रथांगपाणिरक्षो

वि० २४ विष्णुर्वषट्कारो भूतभव्यभव स०
त्प्रभुः ॥ भूतकृद्भूतभृद्भावो
भूतात्मा भूतभावनः १ यता
त्मा परमात्मा च मुक्तानां पर
मा गतिः ॥ अव्ययः पुरुषः सा
क्षी क्षेत्रज्ञोऽक्षर एव च २ यो २४

वि० २५ गो योगविदां नेता प्रधानपुरुषे स०
श्वरः ॥ नारसिंहवपुः श्रीमान्
केशवः पुरुषोत्तमः ३ सर्वः श
र्वः शिवः स्थाणुर्भूतादिर्निधि
रव्ययः ॥ सम्भवो भावनो भर्ता
प्रभवः प्रभुरीश्वरः ४ स्वयम्भूः २५

शम्भुरादित्यः पुष्कराक्षो महा
स्वनः ॥ अनादिनिधनो धा
ता विधाता धातुरुत्तमः ५
अप्रमेयो हृषीकेशः पद्मनाभो
ऽमरप्रभुः ॥ विश्वकर्मा मनुस्त्व
ष्टा स्थविष्ठः स्थविरो ध्रुवः ६

अग्राह्यः शाश्वतः कृष्णो लो
हिताक्षः प्रतर्दनः ॥ प्रभूतस्त्रिक
कुब्धाम पवित्रं मंगलं परम् ७
ईशानः प्राणदः प्राणो ज्येष्ठः
श्रेष्ठः प्रजापतिः ॥ हिरण्यगर्भो
भूगर्भो माधवो मधुसूदनः ८

ईश्वरो विक्रमी धन्वी मेधावी
विक्रमः क्रमः ॥ अनुत्तमो दुरा
धर्षः कृतज्ञः कृतिरात्मवान् ९
सुरेशः शरणं शर्म्म विश्वरे
ताः प्रजाभवः ॥ अहः संवत्स
रो व्यालः प्रत्ययः सर्वदर्शनः ॥

१० अजः सर्वेश्वरः सिद्धः सि
द्धिः सर्वादिरच्युतः ॥ वृषा
कपिरमेयात्मा सर्वयोगविनिः
सृतः ११ वसुर्वसुमनाः सत्यः
समात्मा संमितः समः ॥ अमो
घः पुण्डरीकाक्षो वृषकर्मा वृ

वि० ३०

षाकृतिः १२ रुद्रो बहुशिरा बभ्रु
र्विश्वयोनिः शुचिश्रवाः ॥ अ
मृतः शाश्वतः स्थाणुर्वरारोहो
महातपाः १३ सर्वगः सर्ववि
द्भानुर्विष्वक्सेनो जनार्दनः ॥
वेदो वेदविदव्यंगो वेदांगो वे

सवि० ३१

दवित्कविः १४ लोकाध्यक्षः
सुराध्यक्षो धर्माध्यक्षः कृताकृ
तः ॥ चतुरात्मा चतुर्व्यूहश्चतु
र्दंष्ट्रश्चतुर्भुजः १५ भ्राजिष्णु
र्भोजनं भोक्ता सहिष्णुर्जगदा
दिजः ॥ अनघो विजयो जेता

स०

विश्वयोनिः पुनर्वसुः १६ उ
पेन्द्रो वामनः प्रांशुरमोघः शु
चिरूर्जितः ॥ अतीन्द्रः संग्रहः
सर्गो धृतात्मा नियमो यमः
१७ वेद्यो वैद्यः सदायोगी
वीरहा माधवो मधुः ॥ अती

न्द्रियो महामायो महोत्साहो
महाबलः १८ महाबुद्धिर्महा
वीर्यो महाशक्तिर्महाद्युतिः ॥
अनिर्देश्यवपुः श्रीमानमेया
त्मा महाद्रिधृक् १९ महेष्वा
सो महीभर्त्ता श्रीनिवासः स

तां गतिः ॥ अनिरुद्धः सुरान
न्दो गोविन्दो गोविदांपतिः
२० मरीचिर्दमनो हंसः सु
पर्णो भुजगोत्तमः ॥ हिरण्य
नाभः सुतपाः पद्मनाभः प्रजा
पतिः २१ अमृत्युः सर्वदृक्

सिंहःसन्धातासन्धिमान् स्थि
रः ॥ अजो दुर्मर्षणः शास्ता
विश्रुतात्मा सुरारिहा २२ गु
रुर्गुरुतमो धाम सत्यः सत्यप
राक्रमः ॥ निमिषोऽनिमिषः
स्रग्वी वाचस्पतिरुदारधीः२३

अग्रणीर्ग्रामणीः श्रीमान्न्या
योनेतासमीरणः॥ सहस्रमूर्द्धा
विश्वात्मा सहस्राक्षः सहस्र
पात् २४ आवर्त्तनो निवृत्ता
त्मा संवृत्तः संप्रमर्दनः॥ अहः
संवर्तको वह्निरनिलो धरणी

धरः २५ सुप्रसादः प्रसन्नात्मा
विश्वधृग्विश्वभुग्विभुः ॥ स
त्कर्ता सत्कृतः साधुर्जह्नुर्नारा
यणो नरः २६ असंख्येयो
ऽप्रमेयात्मा विशिष्टः शिष्टकृ
च्छुचिः॥ सिद्धार्थः सिद्धसंक

ल्पः सिद्धिदः सिद्धिसाधनः
२७ वृषाही वृषभो विष्णुर्वृ
षपर्वा वृषोदरः ॥ वर्धनो वर्ध
मानश्च विविक्तः श्रुतिसागरः
२८ सुभुजो दुर्धरो वाग्मी म
हेन्द्रो वसुदो वसुः॥ नैकरूपो

बृहद्रूपः शिपिविष्टः प्रकाशनः
२९ ओजस्तेजोद्युतिधरः प्रका
शात्मा प्रतापनः॥ ऋद्धः स्प
ष्टाक्षरो मन्त्रश्चन्द्रांशुर्भास्क
रद्युतिः ३० अमृतांशूद्भवो भा
नुः शशबिन्दुः सुरेश्वरः ॥ औ

षधं जगतः सेतुः सत्यधर्मपरा
क्रमः ३१ भूतभव्यभवन्ना
थः पवनः पावनोऽनलः॥ काम
हा कामकृत्कान्तः कामः का
मप्रदः प्रभुः ३२ युगादिकृ
द्युगावर्तो नैकमायो महाश

नः॥ अदृश्योऽव्यक्तरूपश्च
सहस्रजिदनन्तजित् ३३ इ
ष्टोविशिष्टः शिष्टेष्टः शिखण्डी
नहुषो वृषः॥ क्रोधहा क्रोधकृ
त्कर्ता विश्वबाहुर्महीधरः ३४
अच्युतः प्रथितः प्राणः प्राणदो

वि० ४८ अनिर्विण्णःस्थविष्ठोभूर्धर्मयू
पो महामखः। नक्षत्रनेमिर्नक्ष
त्री क्षमः क्षामः समीहनः ४७
यज्ञ इज्यो महेज्यश्च क्रतुः
सत्रं सतांगतिः॥ सर्वदर्शी विमु
कात्मा सर्वज्ञो ज्ञानमुत्तमम् ॥ ४८

वि० ४९ ४८ सुव्रतः सुमुखः सूक्ष्मः सु स०
घोषः सुखदः सुहृत्॥ मनोहरो
जितक्रोधो बीरबाहुर्विदारणः
४९ स्वापनःस्ववशो व्यापी नै
कात्मा नैककर्मकृत्॥ वत्सरो
वत्सलो वत्सी रत्नगर्भो धने ४९

वि० ५६ शान्तो निष्ठाशान्तिः पराय
णः ६२ शुभाङ्गः शान्तिदः स्र
ष्टा कुमुदः कुवलेशयः॥ गोहि
तो गोपतिर्गोप्ता वृषभाक्षो वृष
प्रियः ६३ अनिवर्ती निवृत्ता
त्मा संक्षेप्ताक्षेमकृच्छिवः॥ श्री

वि० ५७ वत्सवक्षाः श्रीवासः श्रीपतिः
श्रीमतां वरः ६४ श्रीदः श्री
शः श्रीनिवासः श्रीनिधिः श्री
विभावनः॥ श्रीधरः श्रीकरः श्रे
यः श्रीमाँल्लोकत्रयाश्रयः ६५
स्वक्षः स्वंगः शतानन्दो नन्दि

वि०
५८

ज्योतिर्गणेश्वरः ॥ विजिता
त्मा विधेयात्मा सत्कीर्तिश्छि
न्नसंशयः ६६ उदीर्णः सर्वत
श्चक्षुरनीशः शाश्वतः स्थिरः॥
रम शयो भूषणोभूतिर्विशोकः
शोकनाशनः ६७ अर्चिष्मान

स०
५८

स० वि०
५६

चिंतः कुम्भोविशुद्धात्माविशो
धनः ॥ अनिरुद्धोऽप्रतिरथःप्र
द्युम्नोऽमितविक्रमः ६८ काल
नेमिनिहावीरः शौरिश्शूरजने
श्वरः॥ त्रिलोकात्मा त्रिलोके
शः केशवः केशिहा हरिः ६९

स०
५६

वि० ६० कामदेवः कामपालः कामी का स०
न्तः कृतागमः ॥ अनिर्देश्यव
पुर्विष्णुर्वीरोऽनन्तो धनञ्जयः
७०ब्रह्मण्योब्रह्मकृद्ब्रह्माब्रह्म
ब्रह्मविवर्धनः ॥ ब्रह्मविद्ब्राह्म
णोब्रह्मी ब्रह्मज्ञो ब्राह्मणप्रियः ६०

७१ महाक्रमो महाकर्मा महा स०
वि० ६१ तेजा महोरगः ॥ महाक्रतुर्महा
यज्वामहायज्ञोमहाहविः ७२
स्तव्यः स्तवप्रियः स्तोत्रंस्तुतिः
स्तोता रणप्रियः ॥पूर्णःपूरयि
ता पुण्यः पुण्यकीर्तिरनामयः ६१

वि० ६२ ७३ मनोजवस्तीर्थकरो वसुरे स०
ता वसुप्रदः॥ वसुप्रदो वासुदेवो
वसुर्वसुमनाहविः ७४ सद्गतिः
सत्कृतिःसत्तासद्भूतिःसत्परा
यणः॥शूरसेनो यदुश्रेष्ठः सन्नि
वासः सुयामुनः ७५ भूतावा ६२

वि० ६३ सो वासुदेवः सर्वासुनिलयोऽन स०
लः॥ दर्पहा दर्पदो दृप्तो दुर्धरो
ऽथापराजितः ७६ विश्वमूर्ति
र्महामूर्तिर्दीप्तमूर्तिरमूर्तिमा-
न्॥ अनेकमूर्तिरव्यक्तः शत
मूर्तिः शताननः ७७एकोनैक ६३

स्सवः कः किं यत्तत्पदमनुत्त
मम्॥ लोकबन्धुर्लोकनाथोमा
धवो भक्तवत्सलः ७८ सुवर्ण
वर्णोहेमांगो वरांगश्चन्दनांग
दी ॥ वीरहा विषमः शून्यो घृ
ताशीरचलश्चलः ७९ अमा

नी मानदो मान्यो लोकस्वा
मी त्रिलोकधृक ॥ सुमेधा मेध
जो धन्यः सत्यमेधा धराधरः
८० तेजो वृषोद्युतिधरः सर्वश
स्त्रभृतांवरः॥ प्रग्रहोनिग्रहोऽव्य
ग्रो नैकशृङ्गो गदाग्रजः ८१

चतुर्मूर्तिश्चतुर्बाहुश्चतुर्व्यूह
श्चतुर्गतिः॥ चतुरात्मा चतु
र्भावश्चतुर्वेदविदेकपात् ८२ स
मार्तोवि निवृत्तात्मादुर्जयोदुर
तिक्रमः॥ दुर्लभो दुर्गमो दुर्गो
दुरावासो दुरारिहा ८३ शुभा

ङ्गो लोकसारङ्गः सुतन्तुस्तन्तु
वर्धनः॥ इन्द्रकर्मा महाकर्मा
कृतकर्माकृतागमः ८४ उद्भवः
सुन्दरः सुन्दोरत्ननाभः सुलोच
नः॥ अर्को वाजसनः शृङ्गी ज
यन्तस्सर्वविज्जयी ८५ सुवर्णो

बि० ९८

बिन्दुरक्षोभ्यः सर्ववागीश्वरेश्व
रः॥ महाह्रदो महागर्तो महाभू
तो महानिधिः ८६ कुमुदः कु
न्दरः कुन्दः पर्जन्यः पावनोनि
लः ॥ अमृतांशोऽमृतवपुः सर्व
ज्ञस्सर्वतोमुखः ८७ सुलभ

स० ९८

स० ९९

स्सुव्रतस्सिद्धः शत्रुजिच्छत्रु
तापनः ॥ न्यग्रोधोदुम्बरोश्व
त्थश्चाणूरान्ध्रनिषूदनः ८८
सहस्रार्चिस्सप्तजिह्वः सप्तैधाः
सप्तवाहनः ॥ अमूर्तिरनघोऽ-
चिन्त्योभयकृद्भयनाशनः ८९

वि० ७० अणुर्बृहत्कृशः स्थूलो गुण
भृन्निर्गुणोमहान् ॥ अमृतः स्व
धृतःस्वास्यः प्राग्वंशो वंशवर्ध
नः ९० भारभृत्कथितो योगी
योगीशः सर्वकामदः॥ आश्रमः
श्रमणः क्षामः सुपर्णो वायुवा

स० वि० ७१ हनः ९१ धनुर्धरो धनुर्वेदो स०
दण्डो दमयिता दमः॥ अपरा
जितः सर्वसहो नियन्ता निय
मो यमः ९२ सत्त्ववान्सात्त्वि
कः सत्यः सत्यधर्मपरायणः ॥
अभिप्रायः प्रियार्होऽर्हः प्रियकृ ७१

त्प्रीतिवर्धनः ९३ विहायस
गतिज्ज्योतिस्सुरुचिर्हुतभुग्वि
भुः॥रविर्विरोचनःसूर्यःसविता
रविलोचनः ९४ अनन्तो हुत
भुग्भोक्ता सुखदो नैकजोऽग्र
जः॥अनिर्विण्णः सदामर्षीलो

काधिष्ठानमद्भुतः ९५ सना
त्सनातनतमः कपिलः कपि
रव्ययः॥ स्वस्तिदः स्वस्तिकृ
त्स्वस्ति स्वस्तिभुक् स्वस्तिद
क्षिणः ९६ अरौद्रः कुण्डली
चक्री विक्रम्यूर्जितशासनः॥

त्यंयश्चापिपरिकीर्त्तयेत् ॥ ना
शुभं प्राप्नुयात्किंचित् सोऽमु
त्रेहचमानवः ९ वेदान्तगो ब्रा
ह्मणः स्यात् क्षत्रियो विजयी
भवेत् ॥ वैश्यो धनसमृद्धः स्या
च्छूद्रःसुखमवाप्नुयात् १० ध

र्मार्थीप्राप्नुयाद्धर्ममर्थार्थीचार्थ
माप्नुयात्॥कामानवाप्नुयात्का
मीप्रजार्थीप्राप्नुयात्प्रजाः ११
भक्तिमान्यः सदोत्थाय शुचि
स्तद्गतमानसः॥सहस्रं वासुदेव
स्यनाम्नामेतत्प्रकीर्त्तयेत् १२

मस्य प्रभुरच्युतः २४ ऋषयः
पितरो देवा महाभूतानि धात
वः॥ जङ्गमाजङ्गमं चेदं जगन्ना
रायणोद्भवम् २५ योगो ज्ञानं
तथा सांख्यं विद्याशिल्पादिक
र्म च॥ वेदाः शास्त्राणि विज्ञान

मेतत्सर्वं जनार्दनात् २६ ए
कोविष्णुर्महद्भूतं पृथग्भूता
न्यनेकशः ॥ त्रींल्लोकान्व्या
प्य भूतात्मा भुङ्क्ते विश्वभुग
व्ययः २७ इमंस्तवं भगवतोवि
ष्णोर्व्यासेन कीर्तितम् ॥ पठेद्य

वि० ६० इच्छेत्पुरुषः स श्रेयः प्राप्तुं स स०
खानिच २८ विश्वेश्वरम जं देवं
जगतः प्रभवाप्ययम्॥ भजान्ति
ये पुष्कराक्षं न ते यान्ति पराभ
वम् २९ ॥ अर्जुन उवाच ॥ प
द्मपत्रविशालाक्षपद्मनाभ सुरो ६०

वि० ६१ त्तम ॥ भक्तानामनुरक्तानां स०
त्राता भव जनार्दन ३० ॥ श्री
भगवानुवाच ॥ यो मां नाम
सहस्रेणस्तोतुमिच्छति पाराड
व॥सोहमेकेन श्लोकेन स्तुतए
वनसंशयः ३१ नमोस्त्वनन्ता ६१

य सहस्रमूर्तये सहस्रपादाक्षि
शिरोरुबाहवे ॥ सहस्रनाम्ने पु
रुषायशाश्वते सहस्रकोटीयुग
धारिणेनमः ३२ नमः कमल
नाभाय नमस्ते जलशायिने ॥
नमस्ते केशवानन्त वासुदेव

नमोऽस्तुते ३३ वासनाद्वासुदे
वस्य वासितंभुवनत्रयम् ॥ सर्व
भूतनिवासोसि वासुदेव नमो
स्तुते ३४ नमो ब्रह्मण्यदेवाय
गोब्राह्मणहिताय च ॥ जगद्धि
ताय कृष्णाय गोविन्दायनमो

वि०
६४

नमः ३५ आकाशात्पतितं तो
यं यथा गच्छति सागरम्॥ सर्वदे
व नमस्कारः केशवं प्रति गच्छ
ति ३६ एष निष्कण्टकः पन्था
यत्र सम्पूज्यते हरिः ॥ कुपथं
तं विजानीयाद्गोविन्दरहिता

स० ६४

वि०
६५

गमम् ३७ सर्ववेदेषु यत्पुण्यं
सर्वतीर्थेषु यत्फलम् ॥ तत्फलं
समवाप्नोति स्तुत्वा देवं जनार्द
नम् ३८ यो नरः पठते नित्यं
त्रिकालं केशवालये ॥ द्विका
लमेककालं वा क्रूरं सर्वं व्यपो

स०
६५

हति ३९ दह्यन्ते रिपवस्तस्य
सौम्याःसर्वे सदाग्रहाः ॥ विली
यन्ते च पापानि स्तवे ह्यस्मि
न्प्रकीर्तिते ४० येनध्यातःश्रुता
येन येनायं पठितः स्तवः ॥ द
त्तानिसर्वदानानि सुराःसर्वे स

मर्चिताः ४१ इह लोके परेवा
पि न भयं विद्यते क्वचित् ॥
नाम्नां सहस्रं योधीतेद्वादश्यां
मम सन्निधौ ४२ स निर्दहति
पापानि कल्पकोटिकृतानि
च ॥ अश्वत्थसन्निधौ पार्थ

कृत्वा मनसि केशवम् ४३
पठेन्नामसहस्रं तु गवां कोटि
फलं लभेत् ॥ शिवालये पठे
न्नित्यं तुलसीवनसंस्थितः ४४
नरो मुक्तिमवाप्नोति चक्रपाणे
र्वचो यथा ॥ ब्रह्महत्यादिकं

पापं सर्वं सद्यो विनश्यति ४५॥

इति श्रीमन्महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां
वैयासिक्यामानुशासनिके पर्वणि दानधर्मे
भीष्मयुधिष्ठिरसंवादे श्रीविष्णोर्दिव्य
सहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ।

॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

बिपिनबिहारी कपूर द्वारा
(राजा) रामकुमार-प्रेस, लखनऊ में छपकर
प्रकाशित सन् १९५३
उत्तराधिकारी—नवलकिशोर प्रेस, लखनऊ

सुखसागर आदि ग्रन्थ

नाम पुस्तक					मूल्य
सुखसागर बड़ा	....	....	....	....	२५)
सुखसागर (मध्यम)	....	....	....	ग्लेज़	१५)
विश्रामसागर (मध्यम)	....	....	....	....	३)
रामायण मूल (गुटका)		....	....	....	१॥)
प्रेमसागर ग्लेज़ (सजिल्द)		....	....	....	३॥)
गीता भाषा	....	....	....	....	२)

मिलने का पता—मैनेजर—(राजा) रामकुमार बुकडिपो,

उत्तराधिकारी—नवलकिशोर-प्रेस, लखनऊ.